

Mozgalmas tavasz a Sinkár-tavon

Hazánkban összesen 3805 tavat és vizes területet („wetland”) tartanak nyilván, amelyek összterülete megközelíti a 200 000 hektárt. Az utóbbi néhány évtizedben egyre-másra alakították ki a kisebb-nagyobb halastavakat és víztározókat az ország különböző részein, egyrészt víztározás és árvízcsökkentés, másrészt pedig rekreációs tevékenységek céljából. A nagy kiterjedésű, legalább 50 hektáros nyílt vízfelülettel rendelkező állóvizek száma nem éri el a 300-at. Dús vegetáció hiányában ezek az élőhelyek elsősorban a vonuló vízimadarak szempontjából töltenek be létfontosságú szerepet, azonban egy terület igazi értékét többnyire a fészkelő madárfajok adják. Nincs ez másként a Pest megyében elhelyezkedő Sinkár-tó esetében sem, melyet 1992-ben létesítettek 67 hektáron.

© Nagy Gábor, Gábor

A tájegységileg a Nyugat-Cserhátaljához tartozó víztározó a Sinkár-patak felduzzasztásával jött létre három település, Acsa, Csővár és Püspökhatvan közigazgatási határán. A nyílt vízfelületet néhány – vízből kiálló – holt fa teszi „színesebbé”, nyár közepétől pedig

jelentős részét a vidrakeserűfű rózsaszín virágai lepik el. A partot övező nádas és fűzbokros folytonosságát csupán a keleti oldalon lévő horgászbeugrók és a déli oldal betonszegélye szakítja meg. A csővári iszapfogó gát mögött sekély vízborítású, fűzbokrokkal tarkított mintegy

négyhektáros nádas alakult ki. Nyugatról és keletről agrárterületek övezik a tározót, jellemzően kis kiterjedésű parcellákkal. Délkeleten a Cselin-hegyen tatárjuharos-lösztölgyes maradványerdő, a déli oldalon pedig kis kiterjedésű fenyves helyezkedik el. A keleti oldalon lévő tele-

Búbos vöcsök fiókája

Kis vöcsök a fiókájával

pített erdőfolt döntően akácból, tölgyből és fekete fenyőből áll. Egy vizes terület életében a tavasz az a hónap, amikor mindig garantált valamilyen érdekes megfigyelés, egyrészt a költéshez készülődő madarak, másrészt a vonuló fajok miatt.

PEZSGÓ ÉLET A VÍZEN ÉS A VÍZ FÖLÖTT

A kemény teleken befagyó vízfelület kiolvadását követően beindul a tározón az élet, amely április és május hónapokban ér a tetőfokára. A búbos vöcsök és a kis vöcsök vízínövényekből épített úszófészkeiket viszonylag könnyű észrevenni, ellenben a leggyakoribb récefélének számító tőkés récék földre rakott fészkei rejtve maradnak a szem előtt, már csak a fiókákkal előmerészkedő tojó madár kelti fel a figyelmet. A vörösnya-

kú vöcsök 1994-es fészkelése ornitológiai szenzációnak számított a térségben, egy pár sikeresen nevelte fel két fiókáját, egy másik pár pedig feltehetőleg szintén költött.

Mennyiségét tekintve a tavaszi réce-mozgás lényegesen gyengébb az őszinél, a tőkés récék között azonban mindig lehet találni egyéb úszórécéket (kendermagos, füttyülő, csörgő, nyílfarkú, böjti és kanalas récék), míg a bukórécék közé tartozó barát- és cigányrécék rendszerint elkülönülve mutatkoznak. Az ezredfordulót követően az országos állománynövekedéssel összefüggésben egyre nagyobb számban jelenik meg a nagy kárókatona, ami egyben állandó konfliktusforrás a horgászokkal. A Dunakanyarban fészkelő madarak „V” alakban rajzanak ki, majd az este beálltával már jóval szétzórtaiban hagyják el a területet. Sokáig rendszeres vendég volt a halászsas, az

utóbbi években viszont egyre ritkábban kerül elő. Korábban a keleti oldalon lévő kiserdő egyik fáját használta tépőhelyül, az emberi zavarás fokozódásával azonban átpártolt a Csővár szélén lévő Barinai-tározóra. 1997 májusában nagy feltűnést keltett az itt vadászó vörös kánya, amely azóta sem jelent meg a területen, igaz, jóval gyakoribb rokonának, a barna kanyának is csupán két adata származik a tavaszi vonulásból.

Minden kétséget kizárólag a leglátványosabb jelenség a májusban itt tanyázó szerkő-, sirály- és csérfajok vadászata. Leggyakoribb szerkőfajnak a kormos szerkő számít, a legtöbb esetben kis sirályokkal alkot táplálkozó-közösséget, de persze tiszta csapatok is előfordulnak. Hozzájuk sok esetben küszvágó csérek csapódnak, ugyanakkor nagyon érdekes, hogy a fattyúszerkők és a dankasirályok inkább homogén társaságokat alkotnak.

Búbos vöcsök

A fehérszárnyú szerkő 1996-os előfordulása megelőzte az első dunakanyari megfigyelést. 1997-ben még a leírás nélkületes fajok sorába tartozott az a nászruhas kacagócsér, amely órákon keresztül vadászott itt a nyílt vízfelület fölött.

A NÁDAS REJTEKÉBEN

Az 1999-es árvíz előtt lényegesen nagyobb területet borított a nádas, aminek köszönhetően két-három bölömbikapár mellett egy kisebb szürkegémtelep alakult ki. 1996-ban egy vörösgémpár csatlakozott hozzájuk, míg a bakcsó költése csak közvetett megfigyeléseken alapult. A növényzet megerősödése alkalmas lenne újbóli telep kialakulására, ám az azóta megnövekedett horgászturizmus miatt ez ma már nem valószínű.

Elsősorban az éjszakai észlelések alkalmával lehet felfigyelni a guvatok jellegzetes malacszerű viselkedésére, míg a vízityűk nappal is gyakran előmerészkednek a nádas rejtekéből. Szerencsére mindkét fajból több pár fészkel a területen, ugyanakkor a kis vízicsibe ezidáig csak egy alkalommal került elő. A terület leggyakoribb ragadozó madárfaja a barna rétihéja, a fészkelő párok száma a nádas csökkenése és az emberi zavarás fokozódása révén a korábbi ötről egy-két

Fattyúszerkő

párra redukálódott. Az árvíz szó szerint eltüntette a hamvas rétihéja fészkelőhelyét (e faj korábban a csövéri rész „turjános” foltjában költött).

Tavasszal nádírigók énekétől hangos a tározó, monoton énekük elnyomja a jóval halkabb, de ugyanakkor sokkal változatosabb foltos nádiposzáttal strófáit. Elsősorban e két faj fészkeire „vadásznak” a kakukk. Míg az énekes nádiposzáttal száma a nagy áradást követően

sem változott, addig a cserregő nádiposzáta kikerült a fészkelő fajok sorából. Időszakunkban a parti füzesekben és a nádasban egymást érik a vonuló énekesek, rigók, poszátták, füzikék és gezék. Alkonyattájt kezd el „pirregni” a három tücsökmadárfaj, a nádszálakról a nádi, a fűzbokrokról a berki, míg a tározót övező gázos parlagokról a réti tücsökmadár.

Barátréce

ERDŐK, GYEPEK, AGRÁRTERÜLETEK

A kisebb erdőfoltok számtalan énekes fészkelőhelyeül szolgálnak, így a szén- és kék cinegéknek, fekete és énekes rigóknak, őszapóknak, fülemüléknek, vörösbegyeknek és barátposzátáknak. Itt lennek menedéket az örvös galambok és a vadgerlek, a harkályfélék közül a nagy fakopáncs és a zöld küllő költ rendszeresen. Rendszeretlen fészkelő a csuszka és a nyaktekerecs, szintén nem minden évben kerül elő az erdei fülesbagoly, de

Nagy kócsag

Szürke gém

amikor igen, akkor elhagyott dolmányosvarjú-fészket választ költőhelyül.

A Cselin-hegy gyepes domboldala a tövisszúró gébics nagy állományának ad otthont, amelyhez majd minden esetben karvalyposzáták társulnak. A terület szép állománnyal büszkélkedhet cigánycsuk és sordély esetében, jóval kevesebb rozsdás csuk költ. Az éjszaka beálltával lappantyú „pirregésében” és „tapsolásában” gyönyörködhetünk.

A vízfelületet övező agrárterületek gyakori költőfaja a mezei pacsirta, jóval ritkább a búbospacsirta. A kis kiterjedésű mezőgazdasági parcellák, elsősorban a lucernaföldek csökkenésével felmorzsolódott a korábbi stabil fogolyállomány, ma már csak mutatóban maradt

néhány egyed. Áprilisban és májusban nagy számban vonulnak át a sárga bilegetők, köztük a skandináv alfajhoz tartozó egyedek is. A 2006-os csapadékos év a harisnak, míg a 2009-es száraz év a parlagi pityernek kedvezett, ekkor mindkét faj először költött itt.

Remélem ezzel a rövid összeállítással kedvet csináltam az érdeklődő madárkedvelőknek ahhoz, hogy ellátogassanak ehhez a tározóhoz, vagy a közelükben található hasonló jellegű élőhelyekhez, elvégre ezek a területek is számos érdekességet rejtenek magukban.

Nagy Gergő Gábor